

Babelstårn og fællessprog

af lektor, civ.ing. P.V. Bagger

Artiklen "Om Babelstårnet og hvad deraf fulgte", i MAGASIN nr. 1, 1988, er velskrevet og oplysende i den historiske del, men den giver læseren et helt utidssvarende indtryk af situationen i dag. De tidligere tiders mange forslag til et internationalt fællessprog sammenholdes, om end kun antydningvis, med datidens sprog- og samfundsopfattelse. Overraskende nok sker det slet ikke når artiklen når frem til vor egen tid.

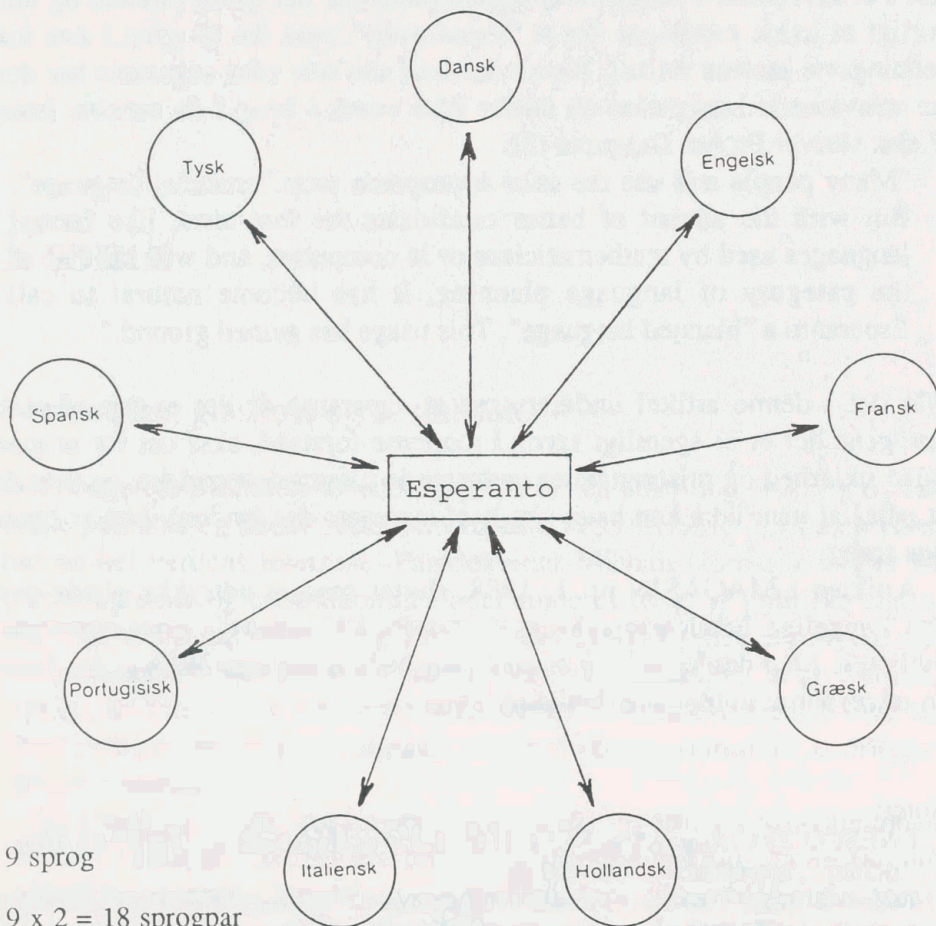
I dag opfattes sprog og samfund som tæt forbundne, og det ligger snub-lende nær at spørge: Hvordan er det med vor egen tids kandidater til et internationalt fællessprog, eller plansprog som de kaldes? Er de efter denne opfattelse sprog, eller er de ikke? Spørgsmålet er essentielt i den forstand at svaret har betydning både for mange menneskers holdning til plansprog, og for karakteren af de spørgsmål de derefter kunne ønske svar på.

En undersøgelse vil hurtigt vise, at esperanto er det eneste plansprog omkring hvilket der er opstået et egentligt sprogsamfund der - som det siges i UNESCO's resolution om esperanto fra 1985 - "er nået frem til de fleste egne af verden og til de fleste af menneskets virkefelter" (1). Den nyudnævnte docent i interlingvistik ved Humboldt-universitetet i Berlin, Detlev Blanke, udtrykker det således (2):

"It is important to distinguish among a project (a sign system that has not become a language), a project that has partially gained the status of language (we might describe Volapük, Ido, Latino sine flexione, Occidental-Interlingue, and Interlingua as "incipient planned languages"), and the only fully developed system and so far the only complete international planned language, namely, Esperanto."

På dansk er dette interetniske esperanto-sprogsamfunds opståen og kultur beskrevet i bogen "Sprog og sprog imellem" (3), og et praktisk eksempel på

DLT-modellen

betydningen af dets eksistens kan ses i en artikel fra 1988 af Klaus Schubert (4). Han beskriver esperantos rolle i den vestlige verdens næststørste forsknings- og udviklingsprojekt inden for området maskinoversættelse, altså udstyr der kan oversætte mellem forskellige nationale sprog, det hollandske DLT-projekt. I dette projekt fungerer esperanto som sprog for den centrale vidensbank, og som det centrale sprog hvortil alt oversættes, og hvorfra der oversættes videre til alle implicerede nationalsprog. Schubert konkluderer bl.a.:

"Ich hoffe, hier gezeigt zu haben, dass Esperanto die Funktion einer Zwischensprache der automatischen Übersetzung nur deswegen erfüllen kann, weil es in einer Sprachgemeinschaft gesprochen und unbewusst entwickelt wird."

Kendskab til denne esperantos virkelige situation, som kommunikationsmiddel i et autonomt, interetnisk sprogsamfund, gør det utidssvarende og unaturligt at kalde esperanto for et "kunstprog", som det er gjort i den indledningsvis nævnte artikel. Blandt forskere der selv taler esperanto har denne misvisende betegnelse da heller ikke været i brug i de seneste årtier. F.eks. skriver Probal Dasgupta (5):

"Many people still use the once appropriate term "artificial language". But with the advent of better candidates for that term, like formal languages used by mathematicians or in computers, and with the rise of the category of language planning, it has become natural to call Esperanto a "planned language". This usage has gained ground."

Når det i denne artikel understreges at esperanto er det eneste af plansprogene der er et egentligt sprog i moderne forstand, sker det for at modvirke uklarhed og misforståelser vedrørende plansprogsområdet, og ikke for at påstå at man ikke kan have glæde af systemer der (endnu) ikke er egentlige sprog.

Artiklen i MAGASIN nr. 1, 1988, slutter med at udtrykke glæde over Det kongelige Biblioteks erhvervelse af Paul Neergaards store esperantobibliotek. Med den udvikling esperanto er inde i, må man håbe at der findes en udvej for at holde dette bibliotek à jour.

Noter:

1. UNESCO 23 C/Resolution 11.11. (Den fulde ordlyd findes i "Sprog og sprog imellem", appendiks V. Se note 3).
2. Detlev Blanke: The Term "Planned Language". Language Problems and Language Planning, vol. 11 nr. 3, s. 345. ISSN 0272-2690.
3. Preben Bagger: Sprog og sprog imellem, s. 89-118. Forlaget Kommunikation og Kultur. Skelby 1986. ISBN 87-87508-12-5.
4. Klaus Schubert: Ausdruckskraft und Regelmässigkeit: Was Esperanto für automatische Übersetzung geeignet macht. Language Problems and Language Planning, vol. 12 nr. 2, 1988. ISSN 0272-2690. - Klaus Schubert er fra 1985 ledende sprogforsker ved det hollandske DLT-maskinoversættelsesprojekt, og har, som andre af projektets forskere, en modersmålsnærende beherskelse af esperanto.
5. Probal Dasgupta: Toward a Dialogue between the Sociolinguistic Sciences and Esperanto Culture. Language Problems and Language Planning, vol. 11 nr. 3, 1987. S. 308-9. ISSN 0272-2690.